

Oikeusministeriö
Lainvalmisteluosasto
Antti T. Leinonen

Muistio

7.4.2009

**VALTUUSKUNNAN ASETTAMINEN DIPLOMAATTIKONFERENSSIIN
MONTREALISSA 20.4.-2.5.2009 (ROOMAN 1952 YLEISSOPIMUKSEN
UUDISTAMINEN)**

Asian tausta

Kansainvälinen siviili-ilmailujärjestö (ICAO) on kutsunut koolle diplomaattikonferenssin, jossa on tarkoitus saattaa päätökseen neuvottelut ilma-aluksen kolmansille osapuolille maassa aiheuttamia vahinkoja koskevan ns. Rooman yleissopimuksen uudistamisesta. Konferenssi järjestetään Montrealissa 20.4. - 2.5.2009.

Rooman yleissopimuksen uudistamista on käsitelty hallitusten edustajien välillä ICAO:n oikeudellisessa komiteassa kaksi kertaa, vuosina 2004 ja 2008. Käytännössä valmistelu on pääosin tehty asiantuntijaryhmässä, jossa EU-valtioista ovat olleet edustettuina Ranska, Ruotsi ja Saksa.

Diplomaattikonferenssissa neuvoteltavat yleissopimukset

Diplomaattikonferenssissa on tarkoitus neuvotella päätökseen kaksi yleissopimusta, joista toinen koskee ilma-aluksen kolmansille osapuolille aiheuttamien vahinkojen korvaamista yleisesti (*yleisiä riskejä koskeva yleissopimusluonnos*) ja toinen tällaisten vahinkojen korvaamista laittoman lentoon puuttumisen tapauksissa eli lähinnä ilma-alusta hyväksikäyttäen tehtyjen terroritekojen yhteydessä (*laitonta puuttumista koskeva yleissopimusluonnos*).

Laitonta puuttumista koskevan yleissopimuksen mukaan ilma-aluksen käyttäjän vastuu olisi huolimattomuudesta riippumatonta eli ankaraa, mutta korvausvastuun

enimmäismäärä olisi rajoitettu ilma-aluksen painon perusteella. Korvausvastuussa olisi ainoastaan ilma-aluksen käyttäjä, sillä esimerkiksi ilma-aluksen omistajat ja valmistajat sekä lennonvarmistuspalvelujen tarjoajat olisi pääsääntöisesti vapautettu korvausvastuusta. Ilma-aluksen käyttäjällä olisi velvollisuus ottaa vakuutus korvausvastuun varalle. Vakuutusturvaa täydennettäisiin korvausrahastolla, josta suoritettaisiin vahinkoa kärsineille korvauksia siltä osin kuin vahingot ylittävät ilma-aluksen käyttäjän vakuutetun korvausvastuun. Korvausrahasto rahoitettaisiin ilma-alusten käyttäjiltä perittävillä pakollisilla maksuilla, jotka määräytyisivät suhteessa kustakin sopimusvaltiosta lähtevien matkustajien ja rahdin määrään.

Yleisiä riskejä koskevaan yleissopimukseen perustuva ilma-aluksen käyttäjän korvausvastuu olisi niin ikään lähtökohtaisesti huolimattomuudesta riippumatonta eli ankaraa. Ankaraa vastuuta sovellettaisiin kuitenkin vain tiettyyn, ilma-aluksen painon mukaan määräytyvään korvausmäärään saakka. Sen ylittävältä osalta ilma-aluksen käyttäjä vapautuisi korvausvastuusta, jos hän kykenee osoittamaan, että vahingot eivät johtuneet sen puolella olevasta huolimattomuudesta tai että vahingot johtuivat pelkästään muiden henkilöiden huolimattomuudesta.

EY:n toimivalta

Yleissopimusluonnoksissa on määräyksiä, jotka kuuluvat EY:n yksinomaiseen toimivaltaan. Näiden määräysten osalta unionin neuvosto on antanut neuvotteluvaltuudet komissiolle. Eduskuntaa on informoitu neuvotteluvaltuussuosituksen käsittelystä ja Suomen kannoista helmikuussa 2009 (E 11/2009 vp.).

Kansallinen koordinaatio ja keskeiset tavoitteet

Oikeusministeriö on vastannut hankkeen kansallisesta valmistelusta läheisessä yhteistyössä liikenne- ja viestintäministeriön sekä Ilmailuhallinnon kanssa. Intressitahojen edustajia on kuultu sekä epävirallisesti että kuulemistilaisuuksissa. Diplomaattikonferenssiin valmistautumista varten järjestetään kuulemistilaisuus 15.4.2009.

Suomi kannattaa yleissopimusluonnoksissa valittuja, korvausjärjestelmien rakennetta koskevia perusratkaisuja. Yleissopimusten viimeistelyssä on kuitenkin pyrittävä varmistamaan se, että korvausjärjestelmät ja erityisesti laitonta puuttumista koskevan yleissopimuksen korvausrahaston rahoitus järjestetään toimivasti.

Yleissopimusten mahdollisesta allekirjoittamisesta ja ratifioinnista päätetään erikseen myöhemmin.

Esitys valtuuskunnan kokoonpanoksi

Suomen valtuuskunnan kokoonpanoksi diplomaattikonferenssissa esitetään seuraavaa:
lainsäädäntöjohtaja Antti T. Leinonen, oikeusministeriö (puheenjohtaja)
lainsäädäntöneuvos Katri Kummoinen, oikeusministeriö (jäsen)
ylitarkastaja Topi Siren, liikenne- ja viestintäministeriö (jäsen)
johtaja Matti Tupamäki, Ilmailuhallinto (jäsen)

Valtuuskunnan kokoonpano ei täytä naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain (609/1986) 4 a §:n 1 momentissa säädettyä kiintiövaatimusta. Kyse on vuosien mittaisen neuvotteluprosessin viimeisestä vaiheesta ilmoitusoikeuden erityisalalla. Valtuuskuntaan ei ollut löydettävissä yhtä useampaa asiaan perehtynyttä naispuolista jäsentä. Näin ollen kiintiövaatimuksesta poikkeamiselle on mainitussa säännöksessä tarkoitettu erityinen syy.